

АНЂЕЛКО АНУШИЋ

ХАЛО ХИТНА, ОВДЕ КЊИГА

Шкрипућу кости, шкрипе полице. Симфонију зиме и снега слушаш, коју само ти чујеш. Књиге се множе и једрају у рафовима, године у телу колац шиље. Фамилија голема, стална принова у дому твоме. Тескоба у зидовима, са таванице све чешће се круне и љуспају деминутиви и аугментативи: *књиџа-књижица-књижурина!* А пазимо: породица, и шира својта скућена, ухлебљена. Добро обувена, али махом *јолојлава*. Васионски назеб, земаљска грозница.

Одлучиш да одмориш сироте полице. *Покријеш*, јеванђеоски, оне *јолојлавце*. Одмениш укућане хлебом опсећене. А *јојкайљене* ипак не лишиш словесног наслеђа.

У легат да удомиш део оне фамилије. И ево те, трагаш за домом достојним. Невољко, нерадосно. Па побогу, прерано растајеш се од најдражих из шире породице!

Од апостолкиња и староста.

У цвету њихове непролазности.

Оних који су те подизали.

Уз једну медну – двије жучне чаше примицали.

Надом дојили, вером задојили.

Живот твој учинили могућим.

И *Библиоџека!* Ах, утешне ли речи, а горке спознаје!

Црно подстанарство и обојена беда свуд притисли! А Газда Кир Јању за главног набављача поставио! И Молијер би се изненадио!

Гуше се простори, сипња у ваздуху, липте каверне малтера. Поклецују темељи.

Јецају директори.

Ни лисџак нијде да угенеш, а нектоли хрбај!

Ни бакрењак да се удели за Гушёнберјове кћери изневерене!

Нариче твој домаћин, а лепе библиотекарке сажаливо те погледом поткрадају.

Смириш се на трен, озариш, што ће ти *она фамилија* у фамилији остати.

Али године се не осврћу на твој жар у пепелу! У бесаним ноћима мољчају, и колац онај дељају.

У Заграничје! У Заграничје! Отету земљу Котроманића – тамо потечи, саветује ти пријатељ који је и сам тамо ходочастио. И доиста, жалоснорадостан, пронађеш домак достојан за Оне слушкиње душе.

Али, Граница као бедем *К. и. К.* – устоболчила се.

Царина. Порез. Два љута шережана-жандарма!

А *river* Сава, вода ладна, тече а не протиче, и она *йлавоока* Девојка, сестрица Филипа Вишњића, сад запева:

*Које ће весло йревеслало
Оно йи йушеве расйушило...
Ееее Савле, ој Павле, ооој!
Сйјој ладна вого, сйооој...*

И размишљаш грозничаво о веслу које би твоју фамилију превеслало!

Јер Књија је йросйа роба за йросй залотај цариников. Бивша маса балвана. А балван је балван, и йешка йорезнина њеја следује!

Каже прва дама Дома лепих уметности.

Твоја добротворка.

Старатељка твоје чељади.

Кола хийне йомоћи! Њих нико не заусйавља. Не йрейлега.

Прозбори мудро она људица.

У први мах збудиш се, па зачудиш, а онда постидно досетиш да Књиге, заправо, у *Боловаоницу* одлазе.

И ево те опет на оној Ћуприји, презрено веслино нахоче!

Осмотриш је пажљиво.

Нема оног Коца.

Добро је.

Само колац твог тела, који је ту где и треба да буде.

И хита ти у сретање-несретање цариник, постарији, ситан, мршуљав човек. Чиода у униформи. Ословише га, неко из његове дружине, Рале, Сале или Але, није се добро чуло од граничног врвежа.

Хоће ли прегледати оно возило, бојазан преплављује те.
О, да! Јер царина је царина, и на њој стално седи Савле.
Јер вино се увек сипа у старе мехове, само се пијанице смењују.
Ено га обилази болничка кола.

Загледа, вирка у засењена стакла.

Осврће се, врти, његова чиода боцка лица твојих пратилаца;
претура по џеповима као да је нешто изгубио; листа искрзан либар,
натице цвикере.

А где је, ко је болесник?, викну, прегласно за његове године и
изглед, учини ти се.

На Граници мук. Само из даљине допире глас оне Девојке
који чују само једне уши.

Ти смерно, са *изјавом о њоклону* у рукама, иступиш:

Књиџа, њосџогине!

ЛИЦЕ

У храму Светог Петра и Павла у *Санском Мосџу*, ходи један
човек, иде од иконе до иконе. Богообраз му је гарежан, као да је
сишао са косовскометохијске фреске. Са купола Богородице Љеви-
шке, скорашњих дана. Сишао, па да се опет врати на своју *Горевину*.

Личи на некога који нешто тражи. Препознаје некога.

Ходари то *лице*, а као да путује из даљине у даљину.

Прећи ће оно велику даљ. Стићи где досад није.

Такав утисак тиска у душу.

Загледује у благодатне суштине, целива свеце.

Дуго стоји пред Другим Лицем Свете Тројице.

А Оно као да је малочас скинуто са палежног *девичкој зига*.

Приклања главу. Примиче је и одмиче.

Расејано понире. Нечега се присећа. Као.

Трља очи. Опипава *власџиџу* икону.

Утврђује да ли је на месту. Кроз гареж блесну зенице. И зуби.

Благодат смејуљка, је ли га то посетио, баш тамо где и приличи?

И кад треба.

Или је на *немесџу*, у *невреме*, тај благи грч на лицу?

Обазре се лево и десно, и брзо утисне целов.

Опет се осврне, и као какав бежаник, *Лице са лисџе милосрд-*
ној анђела, одступи.

Добро је. На сигурном. Засад.

Онај који је жив узнесен на небо, његова је данас стража.

А владика, са *својима*, чинодејствује парастос за *їеї* и *їо*
хиљада срїских млагенаца из Крухара и суседних Хљебара, са *Шу-*
цињарске висоравни. Палих већ, и *їадају овоїа їїрена*, а *їїак нису још*.

Дотле свети Пророк Илија котрља небом жеравке.

Жишке падају на постоље свечевих ногу.

И свака *јауцне, ридуцне*, па се смири у писку и шиштању.

Ватрене лоптице сустижу стопе људи.

Ретки се склањају унутра.

ВОЗОМ, ПА ВЛАКОМ

Кад се ужелим завичаја, ја седнем у воз.

Понекад и у *влак*.

Па мимо икаквог плана, путујем било куда.

У *Бранкове* Карловце.

У град *Десїоїа Сїефана*.

Лазареву престоницу.

Једном сам ишао и у *Наис*.

У повратку у *Милошеву кнежевину*.

Свакипут уроним у крајолике, и они роне кроза ме. Заплъску-
ју ме и испирају на бело, па на светло.

Поља и њиве, слева и здесна, хрле ми у сретање.

Замишљаам да опет орем и сејем, сабирам и скупљаам, као
некада.

Газим, *ево свисока* (*влак* греде узвишицом), да не повредим,
кроз баште и воћњаке. Ево ме баштованим и берем!

Куће ми – ниске, старинске, трошне, ретко нове – под *їемени*
кров тискају се. Осећам како цепте од неке надолazeће олује, ледо-
мразице и снега, што само старији слутити умеју. И бескућници.
Да. Они.

Гледам људе у *долаїу* опошљаја.

Као да сам их већ једном негде видео, и вртео с њима онај
їочак.

Ево ми још на длану трагова *долаїскої їїрудогансїїва!*

Крајолици дишу у мени у ритму воза, рву се са синкопама
његовог астматичног даха.

Мисли, очи и руке паште се да их прве додирну. Те *гишцуће*
пределе.

И тад се развије *Она*.

Као на филмској траци.

Млада. Сва у цвату, тешког мириса.

Носїалїїја.

Седне сучелице, и путује у оба смера.
Учини ми се да, с времена на време, жели нешто да ме пита.
За карту, можда.

Нема̄ӣе ѿврай̄ину?, шапуће.

Само у једном ѿравцу, одговара *Она* мојим гласом.

Или хоће да завири у пртљаг, који немам.

Не носим вӣше нӣӣӣа. Немам ни коме, желим да кажем.

Ја немам своју ѿорбу у свей̄у,¹ изговорим наглас.

Путници ме погледају чудно.

Један се премести на друго седиште.

Други *закалауза* руком посред чела.

„Сјутра, дјецо, идемо на село. Устаћемо рано. Да ухватимо влак у пет. Док ми дођемо, дјед ће већ заложити ватру. Месари су дома. *Сѿремни*. Црна цигерица с пуром за доручак, шта мислите?! Па врели чварци. И крвавице. Да, да, *крвавице!*...”

Отварам уста.

Неко изговара моје речи.

Да ли је то *Она*?

Или кондуктер нешто говори?

Воз стоји дуго.

Која је ово сѿаница?

Као да ми је позната.

*Злосело. Бански Грабовац. Глина. Градина. Пакленица. Прекла-
ни. Уѿарак. Смрѿӣӣи. Сѿара Градӣӣка. Винковци. Брод на Сави.
Зеница. Илица. Мало Јадовоно. Цвилин. Чемерно. Тӣӣина...*

¹ Стих Драгана Колунције.